

METODOLOGIA

Rankingu Gmin Lubelszczyzny 2021

1. Ideą Rankingu Gmin Lubelszczyzny 2021 jest wyłonienie i promowanie gmin wyróżniających się pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego.
2. Zgodnie z przyjętą metodologią, za pomocą Rankingu Gmin Lubelszczyzny 2021 analizowany jest poziom rozwoju gmin w wymiarze gospodarczym i społecznym oraz działalność samorządu lokalnego w zakresie polityki rozwoju lokalnego.
3. Celem rankingu jest ocena potencjału, aktywności i wyników osiągniętych przez gminy województwa lubelskiego w sferze społecznej i gospodarczej dokonywana na podstawie danych gromadzonych przez system statystyki publicznej oraz inne instytucje publiczne.
4. W ramach rankingu ocenie poddawane są wszystkie gminy województwa lubelskiego z wyłączeniem miast na prawach powiatu: Białej Podlaskiej, Chełma, Lublina i Zamościa.
5. Narzędziem oceny poziomu rozwoju gminy jest syntetyczny wskaźnik rankingowy wyliczony w oparciu o 16 wskaźników mierzących potencjał, aktywność i wyniki osiągnięte przez gminę w sferze gospodarczej i społecznej.
6. Przy doborze wskaźników kierowano się kryterium merytorycznym, dążąc do wyłonienia zmiennych pozwalających na pomiar i wieloaspektową ocenę sytuacji społeczno-ekonomicznej gmin oraz działalności samorządu lokalnego w zakresie polityki rozwoju lokalnego. Drugim kryterium doboru zmiennych była dostępność danych w bazach danych GUS lub możliwość ich pozyskania ze źródeł zewnętrznych.
7. Lista wskaźników służących do obliczenia syntetycznego wskaźnika rankingowego obejmuje:
  - x₁ Średnioroczne dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca (za lata 2018-2020)
  - x₂ Średnioroczne wydatki majątkowe inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca (za lata 2018-2020)
  - x₃ Średnioroczny wskaźnik zadłużenia budżetów gmin (za lata 2018-2020)
  - x₄ Wydatki bieżące budżetów gmin na administrację publiczną na 1 mieszkańca w 2020 r.
  - x₅ Średnioroczne środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin na 1 mieszkańca (za lata 2018-2020)
  - x₆ Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (z wyłączeniem wydatków majątkowych inwestycyjnych) na 1 mieszkańca w 2020 r.
  - x₇ Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2020 r.
  - x₈ Średnioroczny przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r.
  - x₉ Średnioroczne saldo migracji na 1000 ludności w 2020 r.
  - x₁₀ Wydatki bieżące na oświatę, wychowanie i opiekę nad dzieckiem w wieku do lat 3 na 1 mieszkańca w wieku przedprodukcyjnym w 2020 r.
  - x₁₁ Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021 – średni wynik w %
  - x₁₂ Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem gminy w 2020 r.
  - x₁₃ Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.
  - x₁₄ Wydatki budżetów gmin na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu na 1 mieszkańca w 2020 r.
  - x₁₅ Udział środków przekazanych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego w wydatkach bieżących budżetów gmin w 2020 r.
  - x₁₆ Udział nakładów na szkolenia pracowników rad i urzędów gmin w wydatkach bieżących budżetów gmin na administrację publiczną w 2020 r.
8. Wybrane zmienne wyrażone w postaci wskaźników zaklasyfikowano, w zależności od ich charakteru, do dwóch grup: stymulant, tj. czynników oddziałujących pozytywnie na sytuację społeczno-ekonomiczną gmin (x₁, x₂, x₅, x₆,

X7, X8, X9, X10, X11, X12, X13, X14, X15, X16) oraz destymulant, tj. czynników oddziałujących negatywnie na sytuacji społeczno-ekonomicznej gmin (X3, X4, X8).

9. W celu doprowadzenia zmiennych do wzajemnej porównywalności (tj. wyrażenia w tych samych jednostkach) zastosowano metodę unitaryzacji, w wyniku czego uzyskano stały zakres zmienności cech znormalizowanych przyjmujących wartości z przedziału [0; 100]. Zmienne zostały przekształcone według poniższych wzorów:

- dla stymulant

$$x'_{ij} = \frac{100(x_{ij} - x_{i\max})}{x_{i\max} - x_{i\min}}$$

- dla destymulant

$$x'_{ij} = \frac{100(x_{i\max} - x_{ij})}{x_{i\max} - x_{i\min}}$$

gdzie:

x_{ij} – oznacza empiryczną wartość i -tego miernika w j -tej gminie;

$x_{i\min}$ – oznacza najniższą spośród gmin województwa wartość j -tego miernika;

$x_{i\max}$ – oznacza najwyższą spośród gmin województwa wartość j -tego miernika.

10. Przyjęto, że wszystkie zmienne w równym stopniu wpływają na stan rozwoju regionu, w związku z czym wagi poszczególnych zmiennych zostały ustalone na stałym poziomie wynoszącym 1.
11. Miara agregatowa (wskaźnik syntetyczny) została wyliczona oddzielnie dla każdej jednostki samorządu terytorialnego według wzoru:

$$W = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n x'_{ij}$$

gdzie:

W – wartość wskaźnika syntetycznego;

$x_{i\min}$ – oznacza najniższą spośród gmin województwa wartość j -tego miernika;

$x_{i\max}$ – oznacza najwyższą spośród gmin województwa wartość j -tego miernika.

12. Wskaźnik syntetyczny może przyjmować wartości z przedziału [0; 100]. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego danej gminy.
13. W ostatnim etapie procedury dokonano uszeregowania gmin województwa lubelskiego (bez miast na prawach powiatu) według wartości wskaźnika syntetycznego (od największych do najmniejszych) wyłaniając 20 laureatów – gminy, które uzyskały najwyższe wyniki.

Załącznik nr 1.

Zakres pojęciowy wskaźników:

- *Dochody własne* – źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego (jst), spadki, zapisy i darowizny na rzecz jst, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jst, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody jst, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych i inne. Dochody własne stanowią także udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).
- *Wydatki majątkowe inwestycyjne* – stanowią jedną z dwóch kategorii wydatków majątkowych jednostek samorządowych – oprócz wydatków na zakup i objęcie akcji oraz wniesienia wkładów do spółek prawa handlowego. Obejmują wydatki inwestycyjne jednostek samorządowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki.
- *Zadłużenie budżetów gmin* – dane pozyskane z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Lublinie. Na potrzeby niniejszego rankingu wskaźnik zadłużenia rozumiany jest jako relacja zobowiązań ogółem gminy do dochodów ogółem budżetu gminy. Za zobowiązania rozumie się: papiery wartościowe (krótko- i długoterminowe), kredyty i pożyczki (krótko- i długoterminowe), przyjęte depozyty, wymagalne zobowiązania (z tytułu dostaw towarów i usług oraz pozostałe wymagalne zobowiązania).
- *Wydatki bieżące na administrację publiczną* – administracja publiczna jest jednym z działów (Dział 750) szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Obejmuje wydatki związane z bieżącą działalnością m.in.: rady gminy, urzędu gminy, organizacją wyborów czy też referendów.
- *Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin* – środki z Unii Europejskiej stanowią dochody jednostek samorządu terytorialnego. Według przyjętej metodologii zbierania danych przez GUS do tej kategorii zaliczono: (1) środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych, (2) środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE oraz (3) płatności z budżetu środków europejskich.
- *Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (z wyłączeniem wydatków majątkowych inwestycyjnych)* – poprzez wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego rozumie się wydatki poniesione w Dziale 921 szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.
- *Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON* – dane obejmują liczbę podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
- *Przyrost naturalny ludności* – różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.
- *Saldo migracji* – obejmuje zarówno migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne. Jest to różnica między liczbą zameldowań a liczbą wymeldowań na pobyt stały.
- *Wydatki bieżące na oświatę, wychowanie i opiekę nad dzieckiem w wieku do lat 3* – obejmuje wydatki bieżące wykonane w działach 801 i 854 (oświata i wychowanie) oraz rozdziałach 85505, 85506, 85507 (tworzenie i funkcjonowanie żłobków, tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych, dzienni opiekunowie) klasyfikacji budżetowej. Wykorzystany do obliczenia wskaźnika wiek przedprodukcyjny oznacza wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0–17 lat.
- *Wyniki egzaminu ósmoklasisty* – Dane pozyskane z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Obejmują średni wynik w procentach uzyskany na egzaminie ósmoklasisty (z języka polskiego, matematyki i języka obcego) w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży bez szkół specjalnych.
- *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego* – To obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzone na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu

przestrzennym oraz na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – opracowanie planistyczne gminy – akt prawa miejscowego uchwalony przez radę gminy – ustalające dla obszaru nim objętego, przeznaczenie terenów wyodrębnionych liniami rozgraniczającymi, z określeniem ich funkcji, zasad zagospodarowania, zasad obsługi w zakresie infrastruktury, a także ustalające, w zależności od potrzeb, lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz inne szczególne warunki wymagające uregulowania planistycznego. Z uwagi na rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGIK) z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych, decyzją Organizatora wskaźnik został skorygowany w sposób następujący: wartości odbiegające od 100,0% o +/- 2,75% zostały zrównane z poziomem 100,0%.

- *Korzystający z sieci kanalizacyjnej* - Wskaźnik obejmuje dane szacunkowe o ludności korzystającej kanalizacji w odniesieniu do ogólnej liczby ludności danej gminy.
- *Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu* – Poprzez wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu rozumie się wydatki wykonane w rozdziale 90005 szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.
- *Środki przekazane organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego* – Dane pozyskane z Ministerstwa Finansów ze sprawozdania budżetowego Rb-28S. Za środki przekazane organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego rozumie się wydatki ogółem z budżetu danej gminy wykonane w paragrafach klasyfikacji budżetowej 236, 281, 282 i 619, w zakresie i obszarach regulowanych ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- *Środki przekazane organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego* – Dane pozyskane z Ministerstwa Finansów ze sprawozdania budżetowego Rb-28S. Za środki przekazane organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego rozumie się wydatki ogółem z budżetu danej gminy wykonane w paragrafach klasyfikacji budżetowej 236, 281, 282 i 619, w zakresie i obszarach regulowanych ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- *Nakłady na szkolenia pracowników rad i urzędów gmin* – To wydatki wykonane w paragrafie 470 klasyfikacji budżetowej (szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej) i zaklasyfikowane do rozdziałów 75022 i 75023 (rady gmin i urzędy gmin).

Zgodnie z metodologią stosowaną w statystyce publicznej przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, saldo migracji, przyrost naturalny) – przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 V.